گزارش آفتاب یزد از جزئیات فعالیت سامانه ثبت اموال و دارایی‌های مسئولان

محرمانه و غیرقابل افشاء

آفتاب یزد-گروه گزارش: میزان اموال و دارایی‌های مسئولان و مدیران یک کشور همواره در کانون توجه مردم و افکار عمومی و همچنین رسانه‌ها قرار دارد و به عبارتی مسئولان کشورها در جوامع توسعه یافته همواره در اتاق‌های شیشه‌ای نشستند و هرگونه فعالیت مالی و اقتصادی آنها رصد می‌شود. حتی در کمپین‌های انتخاباتی، ورود و خروج پول‌های مشکوک رصد می‌شود و هر چقدر پنهانکاری هم که صورت گیرد بالاخره تراکنش‌های مالی مشکوک و حتی دریافت هدایا اگر خارج از عرف و ضوابط صورت گرفته باشد بالاخره برملا می‌شود و باعث رسوایی برای مدیران و مسئولان کشورها می‌شود.

در ایران نیز قرار است تا ۲ هفته آینده چنین سازو کاری ایجاد شود تا اموال و دارایی‌های مسئولان در سامانه درج و ثبت شود.

■ سامانه آماده است

رئیس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه هفته گذشته خبر داد: با هدف شفاف‌سازی وضعیت مالی مدیران، به‌زودی سامانه ثبت اموال و دارایی‌های مسئولان به صورت پایلوت در تهران راه‌اندازی و افتتاح می‌شود.

حجت الاسلام حمید شهریاری، در این باره تصریح کرد: سامانه ثبت اموال و دارایی‌های مسئولان تقریبا آماده است و ظرف دو هفته آینده به صورت پایلوت در تهران و در دفتر خدمات مرکزی قوه قضائیه راه‌اندازی می‌شود.

وی همچنین این سامانه را گامی بسیار مهم در راستای شفافیت مالی مدیران دانست و اضافه کرد: مشغول انجام ملاحظات امنیتی در این سامانه هستیم تا طوری طراحی شود که اطلاعات مسئولان در اختیار بیگانگان قرار نگیرد و سایت آن هک نشود.

بررسی‌ها نشان می‌دهد ایجاد این سامانه بر اساس آئین‌نامه اجرایی قانون رسیدگی به دارایی مقامات، مسئولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران صورت می‌گیرد که ۲۸ گروه از مقامات، مسئولان و کارگزاران کشور را موظف کرده حداکثر ظرف چند هفته آینده، فهرست دارایی‌های خود، همسر و فرزندان‌شان را به قوه قضائیه اعلام کنند.

■ محرمانه و غیرعلنی

اما حال سوال این است که ملاحظات این اقدام چگونه خواهد بود و اساسا قرار است بر مبنای کدام رویه لیست اموال مسئولان ارائه شود؟

یک کارشناس ارشد فقه و حقوق در خصوص چند و چون فعالیت سامانه مذکور به خبرنگار آفتاب‌یزد گفت: در این خصوص باید به چند نکته توجه داشت؛ اول اینکه قانون رسیدگی به دارایی مقامات آن طور که ما می‌دانیم نزدیک به ۳ سال و نیم قبل مصوب شده و در خرداد ماه با تعیین مهلت ۳ماه جنبه اجرایی الزام آور پیدا کرده است و ظاهرا قرار است تشکیلاتی برای این موضوع ایجاد شود که در حد یک اداره کل عمل خواهد کرد و البته ساز و کارهای اجرایی آن از سوی این اداره کل معین خواهد شد.

صفیه موسوی راد افزود: به نظر می‌رسد قرار نیست سامانه ثبت اموال مسئولان علنی و در دسترس عام باشد و ملاحظاتی برای این موضوع درنظرگرفته شده تا ضمانت اجرای آن تضمین و همچنین از دقت و صحت اطلاعات ورودی اطمینان دقیق حاصل شود.

وی در پاسخ به این سوال که چرا احتمالا این اعلام اموال در دسترس همه قرار نخواهد گرفت، گفت: این اعلام اموال، ملاحظاتی دارد و قرار نیست علنی باشد به این دلیل که اولا حریم خصوصی مسئولان خدشه دار نشود و بر همین اساس محرمانه بودن آن حفظ می‌شود و نکته دیگر اینکه محرمانه بودن این اعلام می‌تواند انگیزه مسئولان را برای اعلام دقیق میزان اموال و دارایی‌هایشان بیشتر کند چون اگر آنها اطمینان پیدا کنند که موضوع محرمانه است چیزی را پنهان نخواهند کرد.

> **سوال این است که آیا در این قانون داده‌های اظهار شده در سامانه با آزمایش‌های «درست اظهاری» همراه خواهد بود؟ بررسی مفاد قانون رسیدگی به اموال و دارایی‌های مسئولان نشان می‌دهد در این قانون هیچ توجهی به راستی‌آزمایی داده‌های گزارش‌شده از سوی مسئولان راجع به دارایی خود نشده و در صورت اثبات نادرستی دارایی گزارش‌شده این عمل جرم انگاری نشده است و ذکر این نکته خالی از لطف نیست که البته تلاش‌هایی برای جرم انگاری اظهارات خلاف واقع در این خلال اندیشیده شده بود**

این کارشناس حقوق در خصوص شیوه این کار تصریح کرد: سامانه جدیدی برای این منظور طراحی نشده و صرفا در سامانه خدمات الکترونیک قضایی فرم مخصوصی قرار داده شده که میزان اموال باید در آنجا اظهار شود و چنانچه کسی از مدیران و مسئولان کشور نتواند در این سامانه اطلاعات خود را ارائه کند باید در اولین فرصت با اداره جدیدالتاسیس رسیدگی به اموال مسئولان تماس بگیرد و اطلاعات خود را به آنجا ارائه کند.

موسوی راد تاکید کرد: تا آنجا که ما می‌دانیم این لیست محرمانه خواهد بود و افشای آن قدغن است اما اگر مقام مسئولی خودش تمایل داشت می‌تواند در باره میزان اموال خود افشاگری کند و البته رئیس دستگاه قضا در خصوص گزارش دادن در باره این موضوع در صورت صلاحدید با محدودیتی مواجه نخواهد بود.

این کارشناس در پاسخ به این شبهه که آیا محرمانه بودن میزان اموال مسئولان در تضاد با موضوع حق نظارت عمومی بر دارایی‌های مسئولان نیست، گفت: قبل از هر چیز باید به این موضوع توجه داشت که این روند جنبه کیفری و قضایی (مشمول پیگرد) ندارد و در واقع سازوکار مچ‌گیری بحساب نمی‌آید و به نظر می‌رسد ثبت اطلاعات در سامانه اقدامی پیشگیرانه برای اجتناب از طرح ابهامات و شبهات در خصوص دارایی‌های مسئولان و احتراز از پیشداوری و بهتان است اما در خصوص سوال شما در باره حق نظارت عمومی توجه داشته باشید که ممنوعیت دسترسی عمومی ممکن است نظارت بر کارکرد دقیق این رویه را تحت‌الشعاع قرار دهد به این معنی که با حذف شفافیت عمومی این احتمال وجود دارد که قدرت بازدارندگی این قانون کاهش پیدا کند.

وی درباره جرم بودن یا نبودن افشاء اطلاعات مرتبط با دارایی‌های مسئولان گفت: ماده ۵ همین قانون تصریح دارد: چنانچه افشایی به غیر از آنچه در قانون مقرر شده از جانب کسی صورت بگیرد این افشاگری جرم محسوب شده و تخلف بحساب می‌آید.

■ کسی دلش را برای افشاگری صابون نزند!

در نگاه اول ممکن است برخی تصور کنند اجرایی‌شدن قانون اعلام دارایی‌ها و اموال مسئولان معطوف به موضوع افشاگری است اما واقعیت موضوع این است که قرار نیست هیچگونه افشاگری اتفاق بیفتد.

همانگونه که در بالا ذکر شد محرمانه بودن این موضوع یعنی میزان اموال و دارایی‌های مسئولان از هرگونه سیاسی شدن آن جلوگیری می‌کند و در نتیجه چیزی به اسم «افشاگری» در این بین موضوعیت پیدا نخواهد کرد.

در این باره ذکر چند نکته ضروری است؛ اول اینکه ثبت اطلاعات اموال در یک سیستم کاملا داخلی صورت خواهد گرفت که غیرقابل انتشار رسمی بوده و افراد محدودی به آن دسترسی دارند.

دوم؛ مسئله مقابله با فساد است. این قانون ذاتا و ماهیتا ورودی به مسئله فساد احتمالی در میزان دارایی‌ها نخواهد داشت و در نتیجه قرار نیست شفافیت در این مسئله الزاما به معنای افشاگری از اطلاعات محیرالعقول در خصوص میزان دارایی و اموال مسئولان باشد.

بر همین مبنا با توجه به سلب «حق نظارت عمومی بر دارایی مسئولان» در ماده ۵ قانون رسیدگی به دارایی مقامات، مسئولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران دسترسی به «سامانه ثبت و ضبط دارایی‌های مسئولان» قطعاً عمومی نخواهد بود و اینکه آیا این موضوع بر اثربخشی شفافیتِ آن مؤثر خواهد بود یا خیر، خود همچنان جای سوال دارد.

■ می‌خواهید به اموال مردم سرک بکشید سراغ سامانه‌های موازی بروید!

اما در این میان برخی می‌گویند نظارت عمومی بر اموال مسئولان یک حق است که نباید به سادگی از کنار آن گذشت اما بررسی‌های آفتاب یزد نشان می‌دهد سامانه‌های موازی برای سرک کشیدن به درآمدهای مسئولان وجود دارد که با قانون رسیدگی به اموال مسئولان که در بالا به آن اشاره شد، فرق دارد.

براساس این گزارش، «سامانه ثبت حقوق و مزایا»ی مسئولان و مدیران مدتهاست که راه‌افتاده که بر طبق آن و به‌موجب ماده ۲۹ قانون برنامه ششم توسعه «دولت مکلف است طی سال اول اجرای قانون برنامه نسبت به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا اقدام کند و امکان تجمیع کلیه پرداخت‌ها به مقامات، رؤسا، مدیران کلیه دستگاه‌های اجرایی شامل قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران به شرح مقرر را فراهم نماید، به‌نحوی‌که میزان ناخالص پرداختی به هر یک از افراد فوق مشخص شود و امکان دسترسی برای نهادهای نظارتی و عموم مردم فراهم شود که البته وزارت اطلاعات، نیروهای مسلح و سازمان انرژی اتمی ایران از شمول این حکم مستثنی هستند و اجرای این حکم در خصوص بنگاه‌های اقتصادی متعلق به وزارت اطلاعات، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تنها با مصوبه شورای عالی امنیت ملی مجاز خواهد بود.

■ حتی میزان حقوق دریافتی را اعلام نکردند!

با وجود تکلیف قانونی برای شفاف‌سازی حقوق و مزایای مدیران و کارکنان و ثبت آن در سامانه حقوق و مزایا، تاکنون تمام دستگاه‌ها برای اعلام پرداختی‌های خود ورود نکرده‌اند و موفقیت این طرح با مشکل جدی روبرو بوده است.

آخرین گزارش کار رئیس سازمان اداری و استخدامی در رابطه با وضعیت ثبت اطلاعات حقوق و دستمزد کارکنان تاکید داشته که با وجود اینکه باید ۳۹۴۶ دستگاه اطلاعات خود را در سامانه حقوق و دستمزد ثبت می‌کردند، بیشتر از ۲۲۰۰ دستگاه در این رابطه اقدام نکرده‌اند.

از ابتدای سال ۹۸ هم گرچه به تدریج امکان ثبت اطلاعات حقوق کارکنان در سامانه فراهم بود اما گزارشی که جمشید انصاری - رئیس سازمان اداری و استخدامی - در رابطه با این موضوع اعلام کرد، نشان داد برخی دستگاه‌ها تمایل چندانی به اجرای این تکلیف قانونی در خود نمی‌بینند و در نتیجه به نظر می‌رسد کار به نحوی ابتر رها شده است بخصوص که طی این روزها مشکل غامض دیگری در خصوص عملکرد این سامانه بروز یافته که آن انتقال سامانه به وزارت امور اقتصادی و دارایی و بلاتکلیفی آن است.

این امر در جریان بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ روی داد که ماده‌ای به تصویب رسید که باید سامانه ثبت حقوق و مزایا به وزارت امور اقتصادی و دارایی منتقل می‌شد؛ به طوری که در تبصره (۲۱) تاکید شد به منظور ایجاد انضباط مالی، هماهنگی و پرداخت به موقع کارکنان کلیه دستگاه‌های اجرایی مورد اشاره در قانون برنامه ششم توسعه موظف است از ابتدای امسال (۹۸) اطلاعات مربوط به هرگونه پرداخت از محل منابع عمومی و اختصاصی را در اختیار خزانه‌داری کل کشور قرار دهد.

گرچه باید بنا بر این تکلیف قانونا می‌بایست سامانه ثبت حقوق و مزایا از سازمان اداری و استخدامی خارج شود و مسئولیت آن برعهده وزارت اقتصاد قرار گیرد، اما آخرین اظهارات انصاری - رئیس سازمان اداری و استخدامی - از این حکایت دارد که با وجود گذشت نزدیک به ۵ ماه از سال جاری و اعلام آمادگی این سازمان برای تحویل مسئولیت سامانه حقوق و مزایا به وزارت امور اقتصادی و دارایی، تاکنون اقدامی از سوی این وزارتخانه نشده است.

در حالی اجرای دقیق تکلیف قانون برنامه ششم برای شفاف‌سازی حقوق مدیران و کارکنان دستگاه‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و از دلایل این موضوع جریان به حواشی فیش‌های حقوقی نجومی در چند سال گذشته به شمار می‌رود که ظاهراً آنقدر که قانون بر آن تاکید داشته، مورد توجه قرار نگرفته است.

نکته قابل توجه دیگر این است که سامانه نظارت بر دریافتی‌های مدیران و مسئولان، عملا نشاندهنده هیچ بخش از میزان دارایی‌های آنان نیست در نتیجه این سامانه صرفا میزان دریافتی‌ها را نشان می‌دهد که آن هم بخش زیادی از آن نصف و نیمه مانده و عملا به جایی نرسیده است.

تنها در این بخش بود که حق نظارت عمومی بر «سامانه ثبت حقوق و مزایا» پذیرفته‌شده بود و همین امر تفاوت کارکرد این سامانه را با سامانه ثبت میزان دارایی‌ها، معلوم و مشخص می‌کند.

■ فقط یک سامانه شفاف؟!

در میان همه سامانه‌های مطروحه در خصوص حقوق و دارایی‌های مدیران و مسئولان فعلا سامانه شفافیت شهرداری تهران که تقریبا ۱ سال و نیم از عمر آن می‌گذرد، کارکرد دقیقی داشته است و آن طور که ملاحظه شده در حکم یک اتاق شیشه‌ای عمل کرده است.

این سامانه در ابتدا فقط اطلاعات مربوط به قراردادهای بالای یک میلیارد تومان شهرداری را شامل می‌شد. با مرور زمان این اطلاعات تکمیل شدند و اطلاعات قراردادهای بالای ۲۵۰ میلیون تومان، فهرست اسامی دریافت‌کنندگان طرح ترافیک خبرنگاری، منابع و مصارف بودجه شهرداری، گزارش عملکرد مالی و درنهایت اخیراً اسامی مدیران و کارکنان شهرداری و پایه حقوقی مدیران در این سامانه منتشرشده است. این سامانه در کمتر از یک سال، پیشرفت قابل‌توجهی داشته که باوجود تمام کاستی‌ها اقدام جالب توجهی است.

■ ۸ سال معطلی

طرح رسیدگی به دارایی مقامات، مسئولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران در تیرماه ۱۳۸۶ و از سوی نمایندگان مجلس هفتم مصوب شد که با فراز و فرودهای هشت‌ساله در آبان‌ماه ۱۳۹۴ در مجلس نهم با اصلاحیه مجمع تشخیص مصلحت نظام تصویب شد.

حال با روی کار آمدن آقای رئیسی در قوه قضائیه، اجرایی شدن این قانون با سرعت بیشتری مواجه شده است. ریاست قبلی قوه قضائیه معتقد بود قانون ابهام دارد و باید ابهامات آن برطرف شود؛ اما رئیس جدید قوه قضائیه معتقد است که به‌رغم وجود ابهامات، قانون باید اجرا شود؛ لذا مقدمات اجرای این قانون اکنون فراهم شده و در آستانه عملیاتی شدن است.

■ راستی آزمایی در خوداظهاری؟

آنچه در این میان توجه حقوقدان‌ها را به خود جلب کرده این است که سامانه خوداظهاری اعلام دارایی‌ها تا چه میزان دارای ضمانت اجرا در صحت است؟

سوال این است که آیا در این قانون داده‌های اظهارشده در سامانه با آزمایش‌های «درست اظهاری» همراه خواهد بود؟

بررسی مفاد قانون رسیدگی به اموال و دارایی‌های مسئولان نشان می‌دهد در این قانون هیچ توجهی به راستی‌آزمایی داده‌های گزارش‌شده از سوی مسئولان راجع به دارایی خود نشده و در صورت اثبات نادرستی دارایی گزارش‌شده این عمل جرم انگاری نشده است و ذکر این نکته خالی از لطف نیست که البته تلاش‌هایی برای جرم انگاری اظهارات خلاف واقع در این خلال اندیشیده شده بود.

آخرین تلاش ناکام در اصلاح این امر به ماده ۱۳۵ قانون برنامه ششم توسعه (مصوبه مجلس شورای اسلامی طی نامه ۲۹ فروردین ماه ۹۵ رئیس مجلس به دبیر شورای نگهبان برمی‌گردد که طی آن مجلس تلاش کرد ضمانت اجرایی را برای این وضعیت پیشنهاد دهد. در آن ماده برای کتمان، اظهار ناقص دارایی یا عدم اظهار دارایی مسئولان، مجازات تعزیری درجه ۶ (محرومیت‌های اجتماعی) در نظر گرفته‌شده بود که به دلیل ایراد شورای نگهبان از مصوبه نهایی مجلس در قانون برنامه حذف شد.

در همین خصوص عضو کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها با اشاره به ابلاغ اجرای قانون رسیدگی به دارایی‌های مقامات و مسئولان، بیان کرد: متأسفانه روند ثبت اموال و املاک مسئولان در این قانون پنهان است و تنها مجریان این قانون از آن مطلع هستند.

قاسم میرزایی نیکو به خبرگزاری خانه ملت گفت: صرفاً اطلاعات در اختیار گذاشته می‌شود و هر وقت که صلاح دانسته شود به اطلاعات رسیدگی خواهد شد اما نحوه رسیدگی شفاف نیست.

وی در ادامه اظهار کرد: قرار بود یک سایت ایجاد شود و مسئولان با مراجعه به این سایت اموال و املاک خود را در دوران قبل از مسئولیت و بعد از مسئولیت ثبت کنند و مردم نیز امکان مراجعه به سایت و رؤیت این اطلاعات را داشته باشند، اما هنوز این سایت راه‌اندازی نشده است.

نماینده مردم دماوند درباره ضرورت اطلاع رسانی از مشارکت در این اقدام از سوی مقامات و مسئولان با توجه به محرمانه بودن ثبت اطلاعات در سامانه ثنا تصریح کرد: مردم قادر به مشاهده اطلاعات نیستند و این بر شفافیت موضوع اثر می‌گذارد.

قانون رسیدگی به دارایی مقامات شامل چه کسانی می‌شود؟

باشگاه خبرنگاران: آیین نامه قانون رسیدگی به دارایی مقامات، مسئولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران شامل ۲۴ گروه می‌شود.

در ماده سوم این آیین نامه تأکید شده است که کدام یک از مقامات و مسئولان جمهوری اسلامی ایران موظفند در اجرای این قانون، صورت دارایی خود، همسر و فرزندان تحت تکفلشان را قبل و بعد از هر دوره خدمتی به رئیس قوه قضائیه اعلام کنند.

در این ماده سکان داران ۲۴ مسئولیت در کشورمان باید لیست اموال و دارایی‌های خود را اعلا م کنند که این پست‌ها به شرح ذیل است:

۱ ـ نمایندگان مجلس خبرگان رهبری
۲ ـ اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام
۳ ـ مقامات منصوب از سوی رهبری
۴ ـ اعضای شورای نگهبان
۵ ـ نمایندگان مجلس شورای اسلامی و معاونان رئیس مجلس و مدیران کل مجلس
۶ ـ معاونان رئیس قوه قضائیه و رؤسای سازمان‌ها و دستگاه‌های وابسته به این قوه و معاونان و مدیران کل آنان
۷ ـ دادستان کل کشور، رئیس دیوان عالی کشور و رئیس دیوان عدالت اداری و روسای کل دادگستری استان‌ها و معاونان همه آن‌ها و سایر دارندگان پایه قضایی
۸ ـ مشاوران سران سه قوه
۹ ـ روسای دفاتر سران سه قوه، مجمع تشخیص مصلحت نظام و مجلس خبرگان رهبری
۱۰ ـ دستیار ارشد رئیس جمهور، معاونان وزرا، مدیران کل و همترازان آن‌ها
۱۱ ـ دبیران شورای عالی امنیت ملی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، هیئت دولت، شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی فضای مجازی
۱۲ ـ رئیس و دادستان دیوان محاسبات کشور، معاونان آنان و اعضای هیئت مستشاری
۱۳ ـ رئیس، قائم مقام، معاونان و دبیر کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
۱۴ ـ روسا و معاونان سازمان‌ها و مؤسسات دولتی، نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی و مدیران کل آن‌ها
۱۵ ـ فرماندهان و مسئولان نیروهای مسلح از درجه سرتیپ تمام و بالاتر و همترازان آن‌ها و رؤسای کلانتری‌ها
۱۶ ـ مدیران عامل، اعضای هیئت مدیره بیمه‌ها، بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دولتی و شرکت‌ها و مؤسسات وابسته به آن‌ها، رؤسای مناطق و رؤسای شعب ارزی و ویژه و سرپرست‌های مناطق
۱۷ ـ رئیس سازمان بورس اوراق بهادار و معاونان وی، رؤسای بورس‌های تخصصی، مناطق و فرابورس
۱۸ ـ رئیس و اعضای هیئت عامل صندوق توسعه ملی
۱۹ ـ استانداران و معاونان آنان، فرمانداران، شهرداران و اعضای شورای شهر تمام شهرها و شهرداران مناطق کلانشهرها و معاونان آن‌ها
۲۰ ـ سفرا و کارداران، سر کنسول‌ها و مسئولان حفاظت منافع و رؤسای نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج کشور
۲۱ ـ نمایندگان دولت در مجامع عمومی، هیئت مدیره، هیئت امنا و مدیر عامل شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی
۲۲ ـ اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل و بازرسان مناطق ویژه و مناطق آزاد تجاری و معاونان آنان
۲۳ ـ رئیس کل گمرک و معاونان وی و مدیران کل گمرک و رؤسای گمرکات کشور
۲۴ ـ رئیس سازمان مالیاتی، معاونان، مدیران کل و سرممیزین

تبصره ۱ ـ رئیس قوه قضائیه موظف است دارایی خود، همسر و فرزندان تحت تکفل خود را قبل و بعد از خدمت به مرجعی که رهبری تعیین می‌کنند، اعلام کند.

تبصره ۲ ـ قائم مقام مقاماتی که طبق مقررات دارای قائم مقام هستند، مشمول این قانون هستند.

■ چه اموالی باید اعلام شود؟

ماده چهارم بر صورت دارایی افراد مشمول این قانون دلالت دارد که شامل موارد زیر است:

۱ ـ تمامی اموال غیرمنقول و حقوق دارای ارزش مالی
۲ ـ مطالبات و دیون
۳ ـ سرمایه‌گذاری و اوراق بهادار
۴ ـ موجودی حساب‌های مختلف در بانک‌ها، مؤسسات مالی اعتباری و نظایر آن‌ها
۵ ـ هرگونه منبع درآمدی مستمر

تبصره ـ تمامی اموال و دارایی‌های در تصرف افراد مشمول قانون که به اقتضای جایگاه و مسئولیت شغلی در اختیار آن‌ها قرار داشته و صرفاً در مصارف سازمانی و شغلی (غیرشخصی) قابل بهره‌برداری هستند، مشمول مراتب تعیین شده در این قانون نیست.

نگاه

رسیدگی به اموال مسئولین در دیگر کشورها چگونه است؟

باشگاه خبرنگاران جوان: قانون شفافیت مالی و مبارزه با فساد مالی در کشورها با کیفیت‌های متفاوتی اجرا می‌شود که برخی از آنها تبدیل به الگوهای موفقی شده‌اند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که ۵۱ کشور از ۸۷ کشور دارای قوانینی مشابه و بعضا سختگیرانه‌تری برای الزام کارگزاران حکومتی به افشای اموال و دارائی‌ها هستند. در این میان براساس آمار، ۳۳ کشور نیز حتی دارای الزامات ثبت اموال و دارایی برای همسر و فرزندان مشمولین قانون هستند که از آنها می‌توان به کشورهایی چون آمریکا، انگلیس، روسیه، ایتالیا، لهستان، مغولستان، مونته‌نگرو، اوگاندا، تانزانیا، تایوان، سریلانکا، فیلیپین و... اشاره کرد.

بر اساس قوانین آمریکا، روسای جمهور و سایر مقام‌های دولتی آمریکا بایستی لیست دارایی‌های خود را اعلام کنند و سپس ارزش گذاری هر کدام از این دارایی‌ها براساس قوانین خزانه‌داری آمریکا صورت می‌گیرد. قانون اصول اخلاقی در دولت آمریکا که مصوب سال ۱۹۷۸ است به تمامی مقام‌های عالی رتبه فدرال حکم می‌کند که دارایی‌های شخصی خودشان را اعلام کنند. در ایالات متحده حقوق دریافتی هر فردی که از جیب دولت حقوق می‌گیرد براساس قانون آزادی اطلاعات شفاف و به صورت آنلاین منتشر می‌شود؛ چه یک کارمند ساده باشد، چه استاد دانشگاه و چه رئیس‌جمهور. این به آن معناست که هر کسی با یک جست‌وجوی ساده در اینترنت می‌تواند از حقوق دریافتی همه مدیران، فرمانداران، سناتورها و اعضای کابینه مطلع شود.

به‌عنوان نمونه بررسی فیش حقوقی اوباما نشان می‌دهد که او در ۲۰۱۵ بالغ بر ۳۹۵ هزار دلار دستمزد از دولت فدرال دریافت کرده است. این رقم به این معناست که دستمزد ماهانه او چیزی حدود ۳۳ هزار دلار است. البته اوباما در مقابل، چهار هزار و ۵۰۰ دلار مالیات هم داده است. شفاف‌سازی تنها به فیش حقوقی محدود نمی‌شود، وضعیت ثروت، خرید و فروش سهام و دارایی‌های مقامات دولتی نیز بایستی به‌صورت شفاف برای همه روشن شود. با مراجعه به تارنمای **www.opensecrets.Com** می‌توان دریافت که دارایی‌های اوباما چیزی بین دو میلیون تا هفت میلیون دلار تخمین زده شده است. علت تخمینی بودن این عدد نه شک در دارایی‌های رئیس‌جمهور آمریکا بلکه شک در قیمت‌گذاری است. اما از همه این‌ها جالب‌تر، فایل افشای اطلاعات مالی توسط خود افراد است. همچنین همه مسئولان دولت فدرال از جمله شخص رئیس‌جمهور باید تمام تراکنش‌های مالی خود را افشا کنند. اطلاعات مالی رئیس‌جمهور هم مهر محرمانه نمی‌خورد و در دسترس همه مردم قرار می‌گیرد.

این رویکرد هم در سطح فدرال و هم در سطح ایالتی به‌صورت یکسان دنبال می‌شود. به‌عنوان نمونه در ایالت فلوریدا، تارنمایی تحت عنوان **FLORIDA HAS A RIGHT TO KNOW** است که در آن اطلاعات مربوط به دستمزد تمام کارمندان دولتی وجود دارد.

در این سایت حقوق دریافتی بیش از ۱۱۲ هزار کارمند این ایالت را می‌توان مشاهده کرد. در میان اسامی، افرادی که تنها ۲۱ هزار دلار درآمد سالانه دارند، قرار دارد، یعنی این افراد جزء کمترین طبقات درآمدی این کشور هستند، اما چون از محل تامین مالی بخش عمومی صورت می‌پذیرد، حقوق‌ها افشا می‌شود.

اما این موضوع نیز تنها به یک ایالت آمریکا محدود نمی‌شود. در ایالتی دیگر مشاهده می‌کنیم که دستمزد معلمان، مدیران و... آورده شده است. مثلا سایت **utahsright.com/salaries** نیز به وضعیت پرداخت‌های ایالت یوتامی پرداخته است. شفاف‌سازی حقوق مدیران دولتی به‌صورت عمومی تنها به کشور آمریکا محدود نمی‌شود و کشورهای دیگر نیز به انتشار دستمزدها می‌پردازند. البته تفاوت‌های جدی در زمینه نحوه انتشار و گستره آن وجود دارد. در انگلیس نیز برای شفاف‌سازی اموال و دارایی‌های مسئولان، "دفتر ثبت دارایی‌های اعضای مجلس عوام" به جمع‌آوری اطلاعات در خصوص منافع مادی و دارایی‌های نقدی به دست آمده توسط هر یک از اعضا می‌پردازد و همه ساله که این اطلاعات منتشر می‌شود، به‌صورت منظم در اینترنت به‌روز شده و در سایت **www.Parliment.uk** در دسترس عموم قرار می‌گیرد.

الگوی غربی را می‌توان در کشورهایی چون آمریکا و انگلستان به خوبی رصد کرد. براساس شاخص‌های بین‌المللی، ایالات متحده یکی از کشورهایی است که در زمینه مقابله با فساد دولتی موفق ارزیابی می‌شود، البته این امر به این معنا نیست که هیچ‌گونه فسادی در این کشور وجود ندارد اما به‌طور کلی میزان و شیوع فساد در کشورهای توسعه‌یافته کمتر از کشورهای در حال توسعه است.

از سوی دیگر نیز اداره عالی نظارت در افغانستان در سال ۲۰۰۸، برای استراتژی ملی مبارزه با فساد اداری تأسیس شد و در سال ۲۰۱۰، ریاست جمهوری افغانستان ملزم به اجرای قوانین آن زیر نظر این اداره شد.

سایت "اداره عالی مبارزه علیه فساد اداری افغانستان" یا آنطور که خودشان نوشته‌اند "اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه علیه فساد اداری جمهوری اسلامی افغانستان" به آدرس **http://anti-corruption.gov.af/fa** هم‌اکنون مشغول کار است و اطلاع رسانی مالی کامل و دقیق ازمسئولین در افغانستان روی این سایت و در معرض عموم قرار دارد.